

Joan Solé i Bordes

SOBRE LA “HISTORIA DE LA FIESTA MAYOR DE VILAFRANCA DEL PANADÉS”

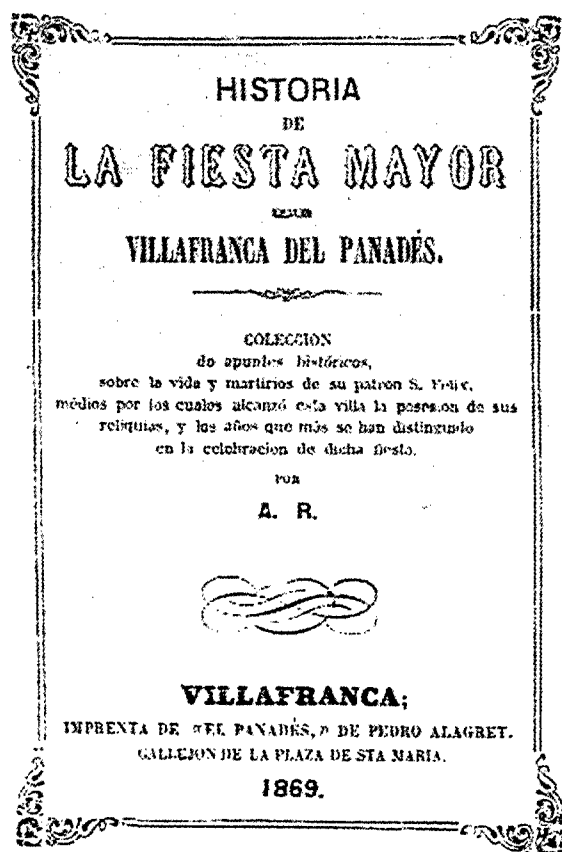
La donació a l'Ajuntament de Vilafranca d'un fons bibliogràfic familiar dels descendents de la família de Pere Alagret ens ha permès veure per primera vegada la *Historia de la Fiesta Mayor de Villafranca del Panadés*, una raresa bibliogràfica tota vegada que no se'n coneixia cap exemplar. A més, no havia estat exposat a la mostra bibliogràfica del 1926 amb motiu de la I Exposició d'Art del Penedès⁽¹⁾ i tan sols ens constava la seva existència per l'esment que en feia el seu autor a la contraportada d'edicions posteriors, a més de la catalogació que el 1930 havia fet Pere Grases de totes les obres de l'autor, on constava amb les característiques que ara poden certificar com a reals: 16 pàgines, de mida 152 x 108 mm.⁽²⁾ El mateix Grases reconeixia la dificultat d'elaborar la bibliografia completa, tot i haver cercat dates als fons bibliogràfics de “Sres. Filles d'En Alagret, Srs. Joan Álvarez de Sisternes, Francesc de P. Bové, Josep Canyes, Here-ders d'En Clascar, Mn. Lluís Feliu, Srs. Pere Grases, Pere Mas i Perera, Pau Miró, El Col·legi de Sant Ramon de Penyaforat, Sr. Pere Regull, Mn. Manuel Trens.”⁽³⁾

El caire de fulletó breu d'aquesta *Historia de la Fiesta Mayor...* i, possiblement, una edició igualment breu haurien dificultat la conservació d'exemplars fins al punt que havíem arribat a dubtar de la seva existència. Ara podem destacar amb certesa que es tracta del primer treball escrit per Pere Alagret i un dels primers treballs sortit de les seves premses. La data de l'edició –1869– ens permet certificar, a més, que és el primer opuscle de temàtica local de la bibliografia vilafranquina, és a dir, la primera edició local que es porta a terme no pas en base a una finalitat determinada –habitualment de commemoració civil o religiosa–, sinó

amb una voluntat de divulgació de la realitat local. Què hi ha al darrere d'aquesta primera iniciativa de n'Alagret, inici d'una àmplia producció local de la qual serà autor? Podríem pensar que l'empeny aquell esperit romàntic que feia mig segle que havia solcat la cultura europea i que es podia encomanar encara a un jove amb inquietuds, però el contingut d'aquesta *Historia de la Fiesta Mayor...* ens mostra una preocupació més centrada en la crònica històrica que no pas en el folklore. Tot i això, el conjunt de l'obra de Pere Alagret, com la dels germans Vidal i Valenciano, és clarament deutora del mestratge de Manuel Milà i Fontanals, qui el 1853 en el seu treball *Observaciones sobre la poesía popular con muestras de romances catalanes inéditos* esmenta ja el Drac de Vilafranca, i que en el seu *Orígenes del teatro catalán* posa les bases de l'anàlisi del folklore de festa major.⁽⁴⁾

Ja vam estudiar amb detall els antecedents familiars de la impremta de Pere Alagret i les edicions vilafranquines,⁽⁵⁾ i també les relacions amb el seu pare Fèlix Alagret, al taller del qual es devia formar com a impressor, així com la combinació llavors tan habitual de la labor d'impressor amb la de botiguer de llibreria i papereria, a l'establiment del número 3 del carrer de la Cort, conegut popularment com a “Cal Cames i Ulls”, que a partir del 1872 constarà també en els seus peus d'impremta.⁽⁶⁾

Pere Alagret, nascut a Vilafranca el 1842, havia establert cap a finals de la dècada del 1860 un obrador propi al carreró del costat de l'església dels Dolors, amb entrada per l'actual plaça de Jaume I, indret centric però de difícil precisió en la geografia urbana, de forma que el mateix Alagret l'esmentarà de diverses maneres: “Callejón de la plaza del Aceite al lado de los Dolores”,⁽⁷⁾ i encara “Establecimiento tipográfico de Pedro Alagret, calle de Seraulls, al lado de la capilla de los Dolores, en la plaza de Santa María”,⁽⁸⁾ a més del que figu-

ra en l'edició que ara ens ocupa: "Callejón de la plaza de Santa Maria". Pere Grases creia que ja s'havia establert com a impressor el 1861; per tant, quan tenia sols 19 anys i no era, d'acord amb els paràmetres legals de l'època, major d'edat. Es tracta d'una deducció a partir d'una circular del 1871 en la qual Alagret comenta que en els darrers deu anys ha anat establint millores en el seu establiment tipogràfic, afirmació que cal entendre referida a les premses familiars, tenint en compte, a més i com ja hem dit abans, que no conservem cap publicació amb peu d'impremta cert anterior al 1868, any a partir del qual no coneixem cap imprès amb peu del seu pare Fèlix Alagret.⁽⁹⁾ L'esmentada circular publicitària corresponia al trasllat de la impremta de Pere Alagret, amb obertura d'un establiment de papereria i llibreria al número 2 de la plaça de la Constitució, on faria una estada molt breu per passar el

1872 a ocupar-se definitivament de la llibreria i les premses familiars, just a l'altra banda del carrer, al número 3 del de la Cort, el mateix any que es va casar amb Raimunda Mestres, el 12 de març, i que va morir el seu pare, el 15 d'agost.

Aquesta itinerància de les premses que resseguim en els seus peus d'impremta i fins al fet que tornés definitivament a casa poc abans de casar-se i de morir el seu pare ens havia fet pensar, sense cap argument ferm que ens ho demostrés, en un possible enfrontament familiar qui sap si derivat de les relacions amb la que seria la seva muller. Ens hi fa pensar també el pseudònim que utilitza en el fulletó que ara comentem. Com era habitual en Pere Alagret, va deixar ben clara que era la seva impremta però va signar com a autor amb inicials, en aquest cas A. R., la A és indubtablement d'Alagret, però la R pot fer referència al nom

de la Raimunda, és una hipòtesi de demostració impossible; cal tenir en compte, però, que no té cap ascendent familiar directe que porti un primer cognom amb la lletra R inicial.⁽¹⁰⁾

Sense entrar en l'anàlisi de la seva prosa castellana tan característica (un exercici que, sens dubte, resultaria interessant), sembla indubtable que el fulletó *Historia de la Fiesta Mayor...* és obra de Pere Alagret, com ho anunciaria anys després, amb la indicació d'estar exhaurida, a la darrera pàgina d'edicions com a *Obres del mateix autor*; així en els seus *Records de la infantesa* de l'any 1893, que signa ja amb les seves inicials (P. A.), de manera que no ens ha de fer dubtar de l'atribució de ser-ne l'autor. Esmentem també com a mostra de l'afeció d'Alagret pels pseudònims en inicials, el cas de les dues històries de Vilafranca escrites per ell i signades com a Q. G. (Quintí Garrigó).

El contingut del fulletó, totalment redactat en castellà, no presenta cap interès especial. S'obre a la pàgina 5 sota l'encapçalament "S. Félix Mártir y su fiesta" i després d'una breu introducció en la qual es remarca l'estimació de Vilafranca per sant Fèlix, concreta: "Tarea larga sería el detallar una por una las continuadas diversiones que sin interrupción se suceden una a otra durante los mismos, a más de las que con toda pompa y esplendor tienen lugar en el Templo. Como no es nuestro ánimo detallar el programa de las mismas, omitimos toda reseña y solo sí el objeto que encabeza los presentes apuntes, encaminados a demostrar la antigüedad de la fiesta." Aplega llavors amb deteniment a biografia de sant Fèlix i sant Adaucte que es trobava en els llibres de santoral i que corresponia al 30 d'agost. Tot i que aquesta no és la vida del sant Fèlix les relíquies del qual es conserven a la basílica de Santa Maria, és la que des del segle XVIII fins ben entrat el segle XX es va considerar com a certa, la història de sant Fèlix com el prevere que es presenta davant el tirà empe-

rador romà era absolutament acceptada, així les imatges ens el mostren amb els hàbits sacerdotals i els goigs, que sols es canten parcialment, ens parlen d'aquell que es va presentar davant el tirà romà en temps de Dioclecià i Maximilià i no va abjurar en cap moment de la seva fe fins a donar la vida, i amb ell el seu company sant Adaucte, que fins i tot durant molts anys va correspondre també al nom d'una de les campanes religioses del campanar de Santa Maria. Aquesta història havia estat recollida al *Folrs sanctorum* de Pedro de Rivadeneyra, del 1790, i altres llibres del mateix caire hagiogràfic.⁽¹¹⁾

A partir de la pàgina 9 la publicació comenta els principals aspectes històrics de la vinguda de les relíquies a Vilafranca i el procés que portaria al reconeixement del sant com a patró de Vilafranca. El mateix text del fulletó l'aprofitaria Alagret el 1872 a la seva *Vilafranca del Panadés antigua y moderna*, de manera que el quart paràgraf de la pàgina 9 del fulletó presenta el mateix redactat idèntic al segon paràgraf de la pàgina 106 del volum d'història vilafranquina, i aquesta còpia de text continua idèntica fins a la cloenda del primer paràgraf de la pàgina 11 del fulletó, que correspon a la cloenda del segon paràgraf de la pàg. 107 del volum d'història vilafranquina. Tot seguit, esmenta el reconeixement del sant com a patró, els primers administradors de la Festa Major i la incidència de les convulsions històriques, habitualment de caire bèl·lic, en el desenvolupament de la festa; ho inicia amb la Guerra de la Independència (pg. 12), el passeig del carro triomfal del 1819 (pg. 13), el castell de focs del 1832 (pg. 14), i la incidència de la primera carlinada (pg. 15). Les referències al folklore són mínimes i es limiten a una nota final en la qual recull del llibre de l'Administració de Sant Fèlix els anys en els quals s'incorporen al seguici festamajorenc el Drac, els Gegants, el ball de Valencians, els Diables, els Cercolets, el Serrallonga, els Pastorets i el ball de Bastons (pg. 16).

NOTES

- (1) BOHIGAS, Pere. "Catàleg de l'exposició bibliogràfica" a *Llibre commemoratiu I Exposició d'Art del Penedès*. Impremta Ramon. El Vendrell, 1927.
- (2) GRASES, Pere. A *Gaseta de Vilafranca*, número 100, Vilafranca del Penedès, agost del 1930, edició d'homenatge a Pere Alagret, pg. 13. Recollit sense esmenes a *Hores de joventut i maduresa*. Ed. Seix Barral. Barcelona, 1987. Pg. 327.
- (3) GRASES, P. *Ibid.* Pg. 13 i 327. Vam poder afegir algun treball a aquest catàleg, a SOLÉ, J. "La Vilafranca botiguera. Pere Alagret", a *Casa* núm. 118 (juliol-setembre 1983), 119 (octubre-desembre 1983) i 120 (gener-març 1984).
- (4) El treball, que els Vidal i potser també Alagret podien conèixer, va quedar inèdit a la mort de Milà i va veure la llum de la impremta per primera vegada al vol. VI de les seves *Obras completas* l'any 1895. Els aspectes vilafranquins d'aquest treball van ser estudiats i aplegats per GRASES, Pere, a "Milà i Fontanals i els camps de Dela", a *Miscel·lània penedesenca VII. 1984*. Ed. Institut d'Estudis Penedesencs 1985. Posteriorment aplegat a *Hores de joventut i maduresa*. Pg. 143 i següents, amb un apèndix milanià a les pàg. 166 a 174.
- (5) Vid MASSANELL, A. i SOLÉ, J. "Els inicis de la impremta a Vilafranca, Francesc Vilalta i Salvador Vilaró", a *Olerdulae* 1988-1989. Any XIII-XIV. Museu de Vilafranca. Sobre les edicions de temàtica vilafranquina anteriors a Alagret podeu veure: LLANTET, Josep M. "III centenari del primer imprès vilafranqui" a *Olerdulae* núm. 2. Museu de Vilafranca. 1977 i SOLÉ, J. "Estudis de bibliografia penedesenca" a *Olerdulae* núms. 11, 12 i 13. Museu de Vilafranca 1980-1981.
- (6) SOLÉ, J. *La Vilafranca botiguera*. Pere Alagret.
- (7) Així s'esmenta el primer treball d'impremta que li coneixem amb data certa -1868- tot tenint en compte que llavors la denominació de plaça de Jaume I no existia i la plaça de l'Oli arribava fins a aquest corraló, i a l'altra banda la cantonada amb el carrer d'Escudellers, on començava la plaça de Santa Maria.
- (8) Correspon als 14 números que van veure la llum del periòdic *El artesano del Panadés*, entre gener i abril de 1870.
- (9) GRASES, P. a la *Gaseta...* Pg. 13. Ja havíem concretat aquest punt a SOLÉ, J. *Casa* núm. 120.
- (10) Podeu veure el quadre genealògic a MASSANELL, A. i SOLÉ, J. Pg. 76. El de GRASES, P. és incomplet i conté errades.
- (11) La vam aplegar completa a BAYER, Xavier, i altres *Abecedari de la Festa Major de Vilafranca del Penedès*. Ed. Vilatana. 1997.

